

Sedan.

K padesátému výročí pádu francouzského císařství.

Právě jako my, měli Francouzi v polovině minulého století "slabého mládence" — Nostredama, jenž prorokoval, že druhé císařství francouzské nebude trvat déle 18 roků bez tří měsíců. Napoleon III. směl tušit vzhůru a proto se vady obával 2. září 1870, ještě 2. prosince 1872 stal se císařem. A podvůlností náhodou vyhlášeným Nostredamova se vyplnila. Možná také říci, že po celostátních nedárcích na válečném poli ani nepřekvapila. Bylo to nešťastný den 2. září — pátek — a právě měsíc od počátku války, kdy shleda nadobro hvězda toho, jenž lehkomyšlně zahrál si s osudem národa. Celých třináct hodin trval den 1. září u Sedanu krvavý boj, nežli obrátil se ku prospěchu německého vojska. — Francouzi stáli toho dne ve vsi Bazilles, kde je bavorské pluky po šest hodin v ohni udržovaly, aby snad neustoupili dříve, dokud komandant pruský Fridrich Kárel je od severozápadu neobchvátil. Taková byla situace o 4 hodině ráno při světle strážních ohňů a rudém svitu horčících vesnic, které Němci byli zapálili. O půl 5. hod. udeřili Bavoři na Bazilles a ještě o 11. hod. dop. jí nedobýhli, neboť francouzská námořní péchota, která místo to hájila, bojevala dům od domu. Rozhořčených bojů účastnilo se i obyvatelstvo, ani žen nevyjímaje. Bily se jako rozlezené lvíce a v lících běsu metaly i raněné Němce do horčících chat. Proto ani Němci nešetřili nikoho, pionéři zapalovali dům za domem. Vraždivo se zařábilo. Nejtužší boj zuřil u nádraží. Na severu a východu na návesích stály francouzské kulometry a zle řádily mezi Bavoři, kteří v uzavřených řadách hnali útokem. Na druhém břehu Maasy stálo zase bavorské dělostřelctvo, a střílelo na francouzské sbory, které byly jako ze žuly. Vítězství bylo pochybné, neboť Bavoři velmi umdlávali.

Pojednou došla zvěst, že armáda saská jest na pochod a že v půlhodině dorazí předvoj na bojiště. O půl 11. přišel magdeburský pluk péchoty, 4 prapor pruských myšivek a jedna baterie děl. Bavoři uvítali posilu s jásotem. Za nimi přitáhl celý 4. armádní sbor a po půlhodině masa tato hnala zase útokem na kulometry a chasapokty. I od severu hřiměla děla na důkaz, že se tam rovněž bojuje. Po chvíli podnikli Sasové útok na vesnici La Monelle, poněkud severněji se nalézající gardy napadly Franconze u Givonnu. Bitva byla rozhodnuta.

Franconze stáli ještě chvíli a o 2. hodině pokusili se dát ve velikých zástupech ke hranicím západním směrem. Přesvědčili se však brzy, že cestu mají zastoupenou. Tak dostali se do koliney mezi Bazilles, Givonnum, Allum a Douchery a tísňeni se všech stran nepřítelům, ustoupili k Sedanu. Katastrofa byla hotova: vrchní velitel generál Mac-Mahon raněn, celá armáda zajata; mezi zajatci byl i — císař Napoleon III. ...

Viděti zajatého císaře zajisté je velmi vzácné, avšak trapné divadlo. Tou dobou pod dobrou stráží pruských kyrysův díl na Dilmourrově zámku "Belle-vue", západně od Sedanu. Byl celý bludný. Přes noc mu vlády sesedivší vyhlíželi nesmírně sestřelky. Očekával tu vítězného krále pruského, jenž dal na sebe čekati. Konečně v čestném doprovodu husarském a hlubánském přijel za rachtu pruský princ Leopold, vévoda Koburský, americký generál Sheridan, zástupce dvora ruského, generálové bavorská i pruská, Napoleon vyšel vstřík králi z komnaty, oba si mlčky podali ruku a zavřeli se. Co se mezi vítězem a poraženým dalo, nikdo neví.

Když rozhovor byl skončen, Napoleon zase doprovodil vítězného Viléma ke schůdku a zde stánu sklíčen, opíraje si levě hlavu a v pravé drže kapsený kátek, jímž si slzy s očí setřel. Byly to snad první slzy, které lnu od srdce slzy. Svědkům tohoto výjevu bylo líto poraženého císaře francouzského, ale jen na okamžik, neboť při pohledu na bojiště, po seté tisíce mrtvolami, zmizela všechna soutražka a každý viděl v tomto tragickém a v dějinném své točce památném okamžiku jen

spravedlivou odplatu za hanbu a nevěstovnou bídu, kterou tento Bonaparte na svůj národ uvalil. Pak zavřeli ho na Wilhelmshöhe u Kasselu.

Nebyla bournějšího dne v Paříži nad sobotu 3. září, kdy roznesla se zpráva o zajetí císařově a jeho armády, císařovna Eugénie jen stěží uprchla, prince Lulu blížil se již hranicím belgickým. O půl 4. hod. močů sešla se sněmovna, lid na ulicích bouřil, když šel na nárožích provolání: "Francouze!"

Veliké neštěstí potkalo naši vlast. Po třídenním hrůšném boji, který svedla armáda Mac-Mahonova s 300.000 nepřáteli, bylo 40.000 našich zajato. Generál Wimpfen, který převzal velení na místě raněného Mac-Mahona, vzdal se. Císař byl v hují zajat. Vaše vlastenečství a naše odhodlanost spasí Francii. ...

"Sesadit! ... zahrměto to rázem z rozčilených davů, jež stále vzrůstaly. A zatím co nové heslo elektrisovalo celou Paříž, přednesl se sněmovně Jules Favre návrh, aby císař a rod jeho byl prohlášen za zbavenou trůnu a všech práv na něj. V tom že poslanci jsou jednomyslní až do těch hrdeč!"

"Ať žije Francie! — Sesadit! ... ozvalo se již na nádvoří sněmovny, rozhučevaný a rozvášněný lid vrazil do budovy, národní garda i lid vrhl se na tribunu, žádaje sesazení Napoleonoiv. Lid zpíval marseillaisu, nové zástupy draly se do síně a provolávaly: "Ať žije republika!"

Gambetta sdělil, že se sněmovna sejde zase později, lid se rozešel, aby v Paříži dokonale, co jest nutným při prohlášení každé republiky. Smečilo se.

Za rudými prapory revoluce táhly davy městem k císařskému paláci. Národní garda snímá s čapky orly, četníci jsou bití, s úředních budov strhují se císařské odznaky, městská stráž tasí šavle, jest však odzbrojena, lid rozbíjí sochy císařovy i poprsí Eugénie. Prý s Bonaparty! A přišly ještě horší dny: obležení, hlad, komuna. ...

S trpkými pocity vzpomínají asi v Paříži na tyto první dny zrození III. republiky. Praha dozvěděla se o katastrofě sedanské z novin v neděli 4. září a prohlásila republiku. Nejtužší boj zuřil u nádraží. Na severu a východu na návesích stály francouzské kulometry a zle řádily mezi Bavoři, kteří v uzavřených řadách hnali útokem. Na druhém břehu Maasy stálo zase bavorské dělostřelctvo, a střílelo na francouzské sbory, které byly jako ze žuly. Vítězství bylo pochybné, neboť Bavoři velmi umdlávali.

JAK BÝVAL VOLEN PRESIDENT.

Politické mašiny nebývaly nikdy ve velké oblibě a když o letošních kouveních bylo poukázáno, že republikánský kandidát byl vybrán senátním kroužkem, jest možno zároveň připomenouti, že v počátcích naší republiky bývaly v tom ohledu poměry ještě horší. Až do zvolení presidenta Jacksona byli presidenti vybíráni z řad státníků a měli nějaký podíl v předcházející administraci. Byl buď místopresidentem aneb členem kabinetu a při jeho výběru a při volbě elektorů neměli občané téměř žádného slova. Kromě toho pocházel každý president, vyjma Adamse, z Virginie a vedle znalosti administrativních úkolů byla od něho žádána jistá výše vzdělání a hlavní podmínkou ovšem bylo, aby pocházel z řad vynikajících politiků, kteří se právě nacházeli u vládního vesla. Presidentští nominace byly diktovány kongresním kaukusem a nikoliv konvencemi politických stran a občanstvo bylo v prvních počátcích spokojeno, zejména když kandidátem byl vždy vynikající muž, jenž měl veliké zásluhy o založení naší republiky. Proto také nebyly politické kampaně nikdy bouřlivé a kromě toho občanstvo vzdalovalo od volby presidenta tím, že mu nebyla popřána sřehovaná moc při výběru presidentkých elektorů. Tito nebyli voleni nynějším způsobem, totiž přímo volbou v každém distriktu, nýbrž každý stát měl jiný způsob a pouze některý takový, jež poskytoval občanstvu plné právo rozhodování. V té době pozostávala republika z 24 států, ale v pouze desíti byli presidentští elektorů voleni nynějším způsobem, totiž hlasy občanstva o všeobecné volbě. V sedmi byli voleni dle distriktů a v zbývajících sedmi je volila legislatura. Byly to státy New York, Delaware, Louisiana, Jižní Carolina, Vermont a Indiana.

na. V těchto státech tudíž občanstvo presidenta nevolilo. Císař to za ně legislatura stejným způsobem, jako rozhoduje o ústavních dotacích a lid musel být spokojen, jestli nyní tvrzeno, že lid si volil presidenta, jistě tak nemohl být řečeno před sto lety. Volili jej přední politikové a členové národní administrace a kongresní kaukus měl sřehovanou moc při výběru kandidátů a konečném rozhodování.

Jest přirozeno, že tento systém nemohl zůstat navždy v oblibě a roku 1823 byl položen základ k nynějšímu systému presidentké volby. Onoho roku byla v Tennessee konána sešize, v níž protestováno proti stávajícímu pravidlu, že president musí být vybírán z řad předních vládních úředníků a prohlášováno, že každý občan má stejné právo a to posléze vedlo k zakládání politických organizací, které v následujících letech nabývaly velkého rozmachu. Aby tento projev byl dán větší význam, byl za presidenta navržen Andrew Jackson, známý eo vynikající vojín, jenž ale postrádal státnických zkušeností. Z vládních kruhů prohlášováno, že je naprosto nespolehlivý, poněvadž nemá žádných znalostí státnictví, nemá dostatek vzdělání, nemluví francouzsky a dokonce by ani nevěděl, jak se chovat při státních hostinách. Jeho zvolení za presidenta bylo považováno za vše skoro nemyslitelné, avšak Jackson byl přece r. 1824 kandidátem a nebyl-li zvolen téhož roku, stalo se tak o čtyři roky později. Roku 1824 nezběhly se o presidentství tři členové kabinetu presidenta Monroe, kteří považovali Jacksonovu kandidaturu za poněkud žert a nevěnovali jí téměř žádné pozornosti. Nutno připomenouti, že v té době byla v republice pouze jedna politická strana, neboť strana federální zanikla, zůstala pouze demokratická, která úředně byla zřáda demokraticko-republikánskou stranou. — President Monroe obdržel roku 1820 všechny elektorní hlasy, vyjma jediného a v následující volbě nebyl tudíž žádný boj mezi stranami. Počátkem roku 1824 byl oděván kongresní kaukus, jehož se účastnilo pouze 66 členů z 261 a sekretář pokladny William H. Crawford byl navržen za kandidáta demokraticko-republikánské strany. Měl podporu Thomáše Jeffersona, zakladatele strany a presidenta Monroe, avšak Jacksonova kampaně počala zatím nabývat stále větší významu a v Pensylvánii byla v jeho zájmu svolána konvence, v níž protestováno proti "králi kaukusů" a bylo žádáno, aby bylo lidu dáno právo následně presidenta. To mělo za následek, že ve všech státech byla zahájena agitace ve prospěch přímé volby presidentkých elektorů, avšak konservativní strany byly všude dosud tak mocné, že pouze legislatura státu Indiana podlehla a nátlaku a zavedla přímou volbu. V New Yorku byl takový návrh poražen několika hlasy v senátu, avšak počátek byl přece učiněn a v pozdějších letech byl cel dosáhn. Když bylo po volbě, sledováno, že Jackson obdržel nejvíce popularních hlasů ve státech, v nichž měl lid právo voliti, ale ve sboru presidentkých volitelů neměl potřebnou většinu a kongres rozhodoval mezi ním, Crawfordem, Johnem Quincey Adamsem a Henry Clayem. Jelikož mohlo být rozhodováno pouze mezi třemi, musel Clay odpadnouti a co mluvčí kongresu řídil volbu, z níž vyšel Adams eo vítěz. Bylo tvrzeno, že volba byla koruptní a Clay se měl za odměnu státí premierem Adamsova kabinetu. Za několik týdnů po nastolení nového presidenta byl skutečně povolán do jmenovaného úřadu a to se stalo důležitou zbraní v následující kampani Jackson se stal prvním populárním kandidátem presidentství a jeho kampaně dala podnět k zavedení spravedlivějšího systému presidentkých voleb. Na své vítězství však musel čekati čtyři roky, kdy konečně mu zájem o přímou volbu přispěl k dobytí presidentkého křesla.

VELETRHY VE STARÉ PRAZE A JEJICH ZÁNIK.

Na přechodu do mírového hospodářství dostali jsme se při snaze navázati obchodní styky s cizinou do jakési veletřní horečky. Lipsko, Terst, Vratislav, Liberec pořádají veletrhy a po nich přichází — Praha. Mýlíli by se však ten, kdo by domníval se, že po této stránce jsme jaksi opozdění a

že snad sledujeme cizí vzory. Veletřhy bývaly přece odědavna u nás domovem a pravdivě jest opak, cizina napodobovala naše vzory, ovšem často nás přehouvala. Má se to právě tak jako s výstavami. A výstavy naše, průmyslové i hospodářské, nebyly vlastní námi jiným, nežli skvěle aranžovanými a delší dobu trvajícími veletrhy. Staly se příznačnými pro minulá století, kdežto veletrhy pražské převládly svým obsahem až do století desátého a snad i předně do historického čera.

Veskeré stozky země od pražských dob vyběhaly ze středu země, z Prahy, a vedouce hlavními směry do ciziny v různé stozky pohočí se rozbíhaly, které zase do hradů župních a celájských městeč a osad se vintily. Z Prahy vzhleděl se a do ní sjížděl všecken celý obchod od Visly a Odry, z Polabí i od průmyslových břehů moře severních, jmenovitě však z bohaté Itálie, odkud poměrně dosti brzy (za krále Jana) Čechové vůbec a Pražané zvlášt zvykali si směnčím.

Nejstarším tržištěm pražským bylo nynější náměstí Staroměstské. Zachovala se zpráva arabského cestovatele z 10. století, jenž v té příčině uvádí: "Město Praha zbudováno jest od kamene a vápna a jest největším tržištěm v zemi slovanských. Rusové (t. j. Normané) a Slované přicházejí tam se svým zbožím z Krakova a moslimové. Židé i Turci přicházejí sem z území tureckého s koupěmi a byzantskými mincemi a směňují za ně od Slovanů i hobroviny i jiné kožoviny. Zeme tato ve všech zemích severních jest nejlepší a potřebami životními nejobhatší. Za jeden peníz koupí se tolik pšenice, kolik jí jeden člověk potřebuje za měsíc, a za touž cenu tolik ječmene, kolik jest zapotřebí na přeci pro jednoho koně po 40 dnů, za 10 šlepie též se platí jen jeden peníz. V městě Praze zhotovují sedla, udly a šitý, jakých se v těch zemích užívá." (J. Jireček, Čas. Mus. 1880.)

Vlastní kupecký bazar, spojený s celnicí, nalézal se od 9. století poněkud dále v dřevěné ohradě, již se říkalo Týn. V Týně cizí kupci přebývali, zde zboží vykládali a zde ho také proclivali. Clu říkalo se "ungelt", kterýžto název v pozdějších letech přenesen byl na celý dvůr kupecký. V Týně se měřilo a vážilo zboží přivezené od kupců cizích. Nejvíce bývalo tu za Karla IV. a jeho syna Václava, pak v době Rudolfových. Dle zprávy z doby Václava IV. Týn "naplněn býval měrou nepodobnou k víře; shromažďuje se tu množství cizích kupců a kupujících, Benátčanů, Janovanů, Arménů, Židů, Řeků, Norimberských, Augsburských, Poláků a j. Bývá tu shluk vozů, kárníků, nosičů, makléřů a jich počtu za celý den neubývá. Nejznamenitější zboží, jež se tu vidí, jsou látky všelikteraké, koření, o voce, drogy, cukr, červeš z Brabantu, olivový olej, francouzská a rýnská vína, ryby, sukna, plátna a j." (Podrobné výpočty zboží i cenami uvádí Z. Winter v Čas. Mus. r. 1899.)

Jak se dá při takovém staropražském veletřhu a orientálnímu světu na něm mysliti, bylo tu ve liec živo a rušno. Snad proto říkají zde také ve "veselém dvoře", neboť zámožní kupci ve zdejší hospodě mnoho utrčeli, sem přebíhali i bohatší měšťané vyzvědati novinek z ciziny, zde byla také doma "zlatá mládež" pražská. Ravše při měření a vážení byla přísná, kterýkoliv kupce vyhnul se revisi v Týně, propadl svým zbožím. Panovník byl ochráceným kupcem v tomto domě "frýdním", jemu však také náleželo clo. Jeho vyběrání se později pronajímalo. V době předhusitské plynulo do pokladny kapitoly svatovítské, ale ta ho vybírala prostřednictvím náměje, či hospodáře, jenž byl i zdejší hospodským. Neznámým s ním byl Jakub ml. Granovský z Granova, jenž "dům starý ungeltní" dal r. 1560 přestavěti. Tehdy vznikly tu vláské rustiky při bráně, loggie v patře i sgrafita a fresky, jež před lety opravovali architekti J. Koula a J. Fanta. Nyní jsou zase zaslé. Ve východní bráně byl vymalován obraz krásné dívky a lecky s nápisem: "Marnost nad marnost a všechno je marnost." Snad jednalo se o staropražskou Magdalenu, předchůdkyni nynějšek, které sem oběsa se svými průvodci se uchylují do sladce zamlžené ztíhli. —

Nápis však hlásající pomijeje nost hlásal i pravdu. Děvno tomu,

co zaslá sláva stějsích míst, kdy unklám a ruš na veletřhu v staroslavném "ungeltu". V době husitské "ungelt" připadl obel král Vladislav dal jej ke správě Janůvkovi z Újezda. Ferdinand I. dědichy ungeltní obel zabavil a zase je vrátil. Důchod tento zrušen byl dvorským dekretem r. 1786 a guberniální nařízením ze dne 10. února 1787 předepsalo, že magistrát má při výročních tržích vykládati prodávacím místa, na nichž krámcové své postavití mohou a že má od nich vybrati pouze jarmarečné či místné.

V této době dávno již přestali cizí kupci dojížděti do Prahy. — Sláva prvních staropražských veletřhu zanikla po kutnohorském dekretu v počátku bouří husitských, pozdějšího zanikla s pádem samostatnosti české. První pražské vzorkové veletřhy v nejbližší době vzpomenu této staré slávy. Z památného ungeltní vyjde přívod o dvou oddílech. První historický bude znázorňovati odchod Norimberských a vláských kupců do Lipska r. 1409—1420. Druhý bddil bude vyznačovati dobu nynější, kdy po 500 letech zaniklé pražské veletřhy opět byly vzkríseny. Část tato bude zahájena allegorickým vozem, znázorňující zlatý pramen, kterým pro celou naši republiku veletřhy jsou a snad budou. Toho přejme si nejlépe. — F. S.

ZELEZNÝ POSEL KULTURY. (K jubileu železnic ve vlasti.)

Dne 19. srpna 1845 vyjžděla ráno z Vídně na Olomouc slavnostně vyzdobená lokomotiva, mající vpredu říšského rakouského orla, neseného dvěma dvojjazykými lvy. Lokomotiva tato, první, jež slavnostně vjela k desáté hodině příštího dne u Žichlinku na nedotknutou dosud půdu země české, provázena jsou slavnostním vlakem, proletěla pak labskou nížinu a o půl páté odpoledne uvítán byl tento první posel příštího rozvoje kultury a techniky v Praze.

Uplynulo 75 roků od doby, kdy Praha zaslechla po prvé supění parního stroje, ženoucího se v parním letním odpoledni po leských, rovnoběžných kolejkách; kdy pražská půda zachvěla se po prvé pod nárazy železných kol nedokonalého dosud parního stroje a její obyvatelstvo po prvé uvítalo nový "zárazk kultury". Jest to celkem krátká doba a mnozí pamětníci tohoto okamžiku ještě žijí. Kdo však z těch, kteří vítali přjezd první lokomotivy nadšenými slánky a básněmi v časopise, kdo z nich jen z daleka tušil, jaký obrovský převrat v technice, kultuře, sociálním a společenském životě vůbec, nejen v dopravnictví přivodil tento nový dar práce a snažení! — V širokých vrstvách lidu tedy vzbuzovala lokomotiva nedůvěru, v mnohých případech i strach. Mnozí hledali v tom vlivy "temných možností" a kdož ví, co všechno jest. Při tom nebylo valného rozdilu mezi venkovany a Pražany. Svědectví podává Neruda, jenž vypravuje, jak žalostně skončilo pro něho uvítání první lokomotivy, když jako hoch stanul pod věcer toho dne před zachmuřenou autoritou otcovskou. Přes silný odpor a předsudky v lidu, u nás konečně řídili nežli jinde, ubájlila si však železnice skvělé své místo a vytlačila úplné starou idylu dostavníkovou a formanskou, často tak nepřijemnou cestujícím.

Dnes na prahu éry aviatiky, která slibuje do budoucna, že bude v ledačems významným konkurentem železnice, připadají nám podobné příběhy jako předtím. Vždyť železnice staly se životním nervem veskerého lidstva, byt trvaly pouze tři čtvrtiny století; silou, která zasáhla neobyčejně pronikavě do jeho vývoje a umožnila rychlou dopravu do míst velmi odlehlých, kam dříve bylo lze dostati se jen za dlouhou řadu týdnů, plných útrap a svízle. Sblížila americký východ se západem, spojila Evropu s nejdálejšími končinami dalekého východu asijského. Nedovedeme si představití průmysl a obchod bez jejího zasahování, nedovedeme si bez ní představití ani moderní strategii. Zde jest železnice, on dítio sine qua non. Kdybychom však chtěli dale oceniti celkový její význam, dalo by to mnoho času a mnoho práce.

Jestliže byly hranice možný jed-

notlivými státy a národy před zavedením železnic pouze relativním jich rozvozem, staly se i nyní ještě relativnějšími. To znamená, že dřívější poměrná uzavřítost a osamocenosť jednotlivých území a částí či úplné odpadlá, umožněny byly bližší a dokonlejší vzájemné styky. Po té stránce železnice nenasáhly aktivně nejen v oboru dopravy osobní a nákladní, v oboru hospodářství, přmyslu a obchodu, t. j. zvýšení intenzity výroby, dokončení produkce i produktů a vzájemnou výměnou, která se dála mnohem rychleji a ve větší míře. Tu železnice současně hluboce zasahuje do vývoje lidské duše, lidského smýšlení a citů. Hustá síť železnicní umožňuje náležitě vybudování poštovní dopravy a tím je vlastně řečeno vše. Dráha nepřiváží jen osob a produktů hospodářských a průmyslových, zprostředkuje čistou výměnu myšlenek a názorů, pokud jí neslouží či nestáčí na ni telegraf a telefon. Během krátké doby může dostati Praha nejnovější vědecká a umělecká díla, která vyšla v Paříži, Londýně, Římě atd. Co by si počal mnohý občan kteréhokoliv státu v něm kterém odlehlém městě nebo vesnici usazený, který potřebuje čerstvé a zvrubné informace o životě kulturním a politickém ve vzdáleném středisku, kdyby mu vlak nepřinesl ještě též den jeho noviny a poštu? Mnohému byla by znemožněna kulturní práce, neboť každý nemůže bydleti v egitru diplomacie, vědy a umění. Jak brzy dovidalo by se ústředí o vývoji života v celé přičleněné mu vlasti, kdyby bylo odkázáno na zdoluhavou dopravu z počátků minulého století?

Ovšem, to jsou otázky velmi samozřejmé, na které dnes většinou vůbec nemyslíme. Za jiných okolností nebylo by ani těchto otázek. Nelžeme jistě, tvrdíme-li však, že by nebylo ani z desáté části vykonáno, co považujeme již dnes za přínos minulosti. Vědecký a umělecký kosmopolitism let devadesátých u nás, moderní socialism mezinárodní — vše, co už má za sebou léta a léta historického vývoje v myšlenkovém životě lidstva, to vše snad by dnes přesně se probíjelo ze začátků. A jak důležitou složkou v životě národů jest otázka dokonalé komunikace, vidíme jasně na poměrech u nás. Vezměme na příklad; národní otázka československou, uvažujme o poměru Prahy k Podkarpatské Rusi! Co činí nám potíže v těchto zemích? Silnice a železnice dirigovaly po léta tamní život k Pešti, jedině dvěma tratěmi jsme spojeni s těmito oběma zeměmi. Nebylo dosud možno vybudovati tam náležitou síť dopravní. Tím je brzděn ruch průmyslový a obchodní, ale v hojně míře i ruch myšlenkový. Gravitovalo do nedávna k Pešti a jen ztížka nachází cestu k nám. Vždyť ještě dnes možno snáze dostati se z Úhrodu do Pešti, nežli do Prahy! A tak i kulturní a uvědomovací práce v těchto oblastech republiky a snahy po těsnějším spojení národním značně trpí nedostatkem spojení a zvláště právě Podkarpatská Rus je tu vynikajícím dokladem; neboť eo věděli tamní obyvatelé o nás před převratem! A eo věděly o nich širší vrstvy obyvatelstva Čech a Moravy před válkou? Sotva víc, než o životě sedláků v německém Hanoversku nebo italské Lombardii. —

Krátece řečeno: eo vyrostlo lidstvu za tři čtvrti století z primitivního vlaku Stephensonova přes všeobecné dobro, je skvělá a prošená epocha kulturního rozvoje, pýchá století devatenáctého, jež hož odkaz rozmožen a zdokonalen generací dnešní a jímž toto století zapisuje se věčně do knihy dějin lidstva. A to je zjev — jehož dosah si sotva uvědomujeme, když přeletí kolem nás hřmítící černá masa rychlíku na kterém venkovském nádraží.

Dr. V. Flašhans: "MISTR JAN HUS" Cena brož. \$1.25, pošt. \$1.35. Konečně našel se přece spisovatel povolání, důkladný znatel spisů Husových a doby jeho, jenž po dlouhoběžných studiích a prozkoumání materiálu, vypeseho na světlo bádáním učených nejnovějších, podjal se těžkého úkolu, a psati podrobný životopis velkého reformátora. Spis psán je poutavě.